

Examensarbete

Examensarbete i historia, ämne 3, för ämneslärare åk 7-9, 15 hp

Kommunismen i läroplaner

-En artikelstudie om hur kommunismen porträtteras i våra läroplaner och i läroböcker under åren: 1955, 1969, 1980, 1994 och 2011.

Läroplaner i Historia 15hp

Halmstad 2018-09-06

Eric Berg

Innehållsförteckning

1, Inledning.....	4
2, Syfte.....	4
3, Frågeställning.....	5
4, Teori.....	5
5, Metod.....	5
6, Tidigare forskning...7	
6.1 Faglig kunnskap i skole og lærarutdanning...7	
6.2 Läroplansforskning.....7	
6.2.1 Styrdokument i en skola- En skolas lokala läroplansarbete...7	
6.2.2 Läroplansutveckling under 25 år: En jämförelse med tre aspekter ur samhällsutvecklingen i Sverige mellan 1969 och 1994...7	
6.3 Perspektiv i läromedel...8	
6.3.1 Genusperspektiv i svenska skolans läromedel: En granskning av fördelningen av män och kvinnor i läroböcker i ämnet historia...8	
6.3.2 Historieundervisning i statens intresse: Forum för levande historia och dess projekt Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer...8	
6.3.3 Demokratisering i historieläromedel En analys av historieläromedel för grundskolans senare år...9	
6.3.4 Den politiska läroboken. Bilden av USA och Sovjetunionen i norska, svenska och finländska läroböcker under Kalla kriget...10	
7. Urval av läromedel...11	
8. Resultat...11	
8.1 Läroböcker och läroplaner samt kursplaner...11	
9. Läroplanen för realskola 1955...11	
9.1 Historien och samhället: lärobok i svensk och allmän historia för treårig realskola... 12	
9.2 Karl Marx och socialismen... 12	
9.3 Östblocket...13	
10. Läroplanen för 1969 Lgr69...15	
10.1 Historia: högstadiet åk 7–9...15	
10.2 Europa och Världen under 1800-talet...16	
10.3 Sovjetunionen...16	

11 Läroplanen 1980 Lgr 80...	18
11.1 SAMS Historia för högstadiet...	18
11.2 Socialismen...	19
11.3 Kommunisterna segrar i Kina...	19
12. Läroplanen 1994 Lpo94...	21
12.1 Gleerups Historia Punkt SO...	22
12.2 Världen 1814–1914...	22
13. Läroplanen 2011 Lgr11...	24
13.1 Historia 7–9...	24
13.2 Politiska ideologier...	25
13.3 Kommunism i Ryssland...	25
14. Diskussion/Slutsats...	26
14.1 Problematik med kommunism...	27
15. Referenslista...	29

Inledning:

Jag minns när jag gick i årskurs 9 och vi hade historieundervisning. Vi hade undervisning om världskrigen och läraren knapp nämnde något om det kommunistiska styret i Sovjetunionen eller vad kommunism var för något. Vi hade pratat flera gånger om vad nazism och fascism var för något, vi hade även pratat en hel del om nationalism men vi fick inte lära oss något om kommunism.

Detta gjorde bara så att jag ville ta reda på mer om varför vi knappt pratade om denna ideologi. Var den inte betydande för världen vid detta tillfälle? Eller var det så att vi inte fick lära oss den eftersom den inte påverkade oss i Sverige? Ja frågorna från en frågvis pojke på 15 år var många om denna mystiska ideologi. Och kanske var detta tanken från läraren, att vi skulle läsa på om den själva så fokuserade han på att lära oss om nazismens och fascismens hemskheter och varför dessa stormakterna blev så starka. Men jag fick aldrig något rakt svar på min fråga. Så nu är det dags att ta saken i egna händer. Varför lärde vi oss aldrig om kommunismen i skolan utöver en snabb invändning när man pratade om Sovjetunionen likt ”Aa dem hade kommunistiskt styre och nu vidare till Dagen D och stormningen av Normandie”.

Detta är varför jag har valt mitt ämne. Står det något om undervisningen kring kommunism i läroplanerna och i så fall hur skriver läroböckerna om denna ideologi som spred sig mycket längre än både nazismen och fascismen.

Jag som framtida lärare i historia på högstadiet undrar helt enkelt om man ska undervisa om kommunism och vilka kommunistiska områden ska man då undervisa om? Detta är alla frågor som jag vill få fram svaret på i detta arbetet.

Syfte:

”Vi har inget slutmål. Vi är evolutionister, vi har inte för avsikt att diktera några slutgiltiga lagar om samhället”- Friedrich Engels. Även om citatet är lite extremt så tycker jag ändå att det sammanfattar mitt syfte med denna uppsats, som är att studera kopplingen mellan vad som står skrivet i skolans styrdokument (läroplaner och kursplaner) om att undervisa om kommunism med vad som skrivs om kommunism i läromedel som används i skolan. Syftet är också att analysera förändringar av det som styrdokumentet och läromedlen förmedlar om kommunism under perioden 1955 till 2011 liksom det är att studera detta inom läroböckerna.

Frågeställning:

- *Vad säger skolans styrdokument (läroplanerna samt kursplanerna) om undervisningen kring kommunism under perioden 1955 till 2011?*
- *Hur porträtterar läroböcker kommunismen under perioden 1955-2011?*
- *Förändras beskrivningen av kommunism i läroböckerna under perioden 1955 till 2011 och vilken roll spelar läroplanen för en sådan eventuell förändring?*

Teori:

Min teori är en samhällsteori som man kan bryta ner i flera steg. Den första delningen som måste göras är av termen samhällsteori. Den måste först brytas ner till en ideologiteori och genom denna kan man bryta ner ideologi till tre sista termer: politiskt system, ekonomiskt system och synsätt på ideologi. Holmén (2006) skriver om en småstatsteori och beskriver vad en småstat är utifrån olika forskare tolkning av begreppet småstat. Likt min teori så grundar sig denna utifrån samhällsteorin. Boglind (2014, 58–62) skriver om Karl Marx definition av samhällsteori och vad det är för något. Han säger att en samhällsteori är ett sätt att se på samhället och i Marx fall på de borgerliga ekonomiska reglerna. Denna samhällsteori är grunden för marxism som i sin tur är grunden är för kommunism. Därför är detta det bästa sättet att definiera samhällsteori i mitt arbete.

Lindgren (2015) beskriver samhällsteori likt Boglind men menar på i sin bok att kulturen spelar roll vad som menas med synsättet på samhället. Ens erfarenheter, ens val av film, vad man väljer att äta och så vidare. Detta är också ett sätt att tolka samhällsteori. Men det som alla är eniga om att samhällsteori i grunden är ett sätt att se på samhället eller hur man ser på samhället.

Kommunismen som en samhällsteori är i min mening en teori om dess praktik: hur den utövas i länder eller småstater, som Holmén (2006) är inne och nosar på. Därför passar samhällsteori mer in på hur man utövar kommunismen i praktiken mer än bara hur tanken kring ideologin påverkar samhället.

Metod:

Metoden i en läroplansundersökning likaså läromedelsstudie kan man göra på många olika sätt. I den tidigare forskningen har man gjort på två olika sätt, antingen genom intervjuer om hur lärare och personal på skolor har tolkat läroplanen eller så har man gjort litteraturstudier och använt sig av redan existerande material. Jag har valt att göra på det senast nämnda sättet. Eftersom mitt huvudfokus inte främst ligger på läroplansforskningen utan på hur kommunismen porträtteras i läroböcker och om det kan ha något gemensamt med att undervisningen om den samma får mindre tid i skolan.

Min forskning jag har gjort grundar sig i att jag ska läsa och redovisa hur kommunismen porträtteras i fem stycken läroböcker där varje bok är skriven under olika tider efter våra fem olika läroplaner. Från läroplanen i realskolan 1955 till Lgr11 från 2011. Jag ska också kolla över läroplanerna och vad dem säger om undervisningen i historia i allmänhet och kommunism i synnerhet.

Holmén (2006) har använt sig av samma metod som jag för att leta fram och analysera fakta i läroplaner. Den stora skillnaden är att han har gjort det för hela Norden medan jag har avgränsat mig till enbart svenska läromedel. Holmén (2006) är medveten om problematiken med metoden: genom selektivt urval så är det enkelt att glorifiera eller svärta ned vilket land som helst. Detta kopplar jag till min egen metod, genom mitt selektiva urval av läromedel så är det enkelt att antingen glorifiera eller svärta ned begreppet kommunism. Jag har undvikit detta genom att försöka vara så objektiv som möjligt.

Tidigare Forskning:

Den tidigare forskningen som har gjorts kring mitt område är nästintill icke existerande. Inte läroplansforskning, där finns det mängder av tidigare forskning men det är få som har forskat kring just hur kommunismen porträtteras i skolböcker och hur läroplanen grundar undervisningen kring ämnet kommunism. Det blir allt vanligare att elever idag använder sig av internet för att hitta sin fakta istället för böcker men finns det något som tyder på att bokform faktiskt är bättre? Tveksamt, en lärobok eller läromedel är fortfarande lika användbara även om de inte är i bokform.

Faglig kunnskap i skole og lærarutdanning

Kvande (2014, s 74–75 och s 87–88) säger att den finska läroplanens mål i historia är tydlig. Att genom undervisning ska eleverna lära sig att tänka och tolka kritiskt. Men att en lärarstudent sa att detta inte är möjligt utifrån läroböcker eller dess stoff. Lärarstudenterna som deltog i undersökningen kring detta menade på att kritiskt tänkande inom historia handlar om att kritisera eller ifrågasätta stoffkunnskap. Detta är inte fallet. Utan det handlar om att ha ett kritiskt förhållandesätt till det som ligger till grund för fakta och slutsatser i historien.

Läroplansforskning:

Styrdokument i en skola- En skolas lokala läroplansarbete

Johansson (2000) säger att även om det behövs för att förstå styrdokumentet som används dagligen så diskuteras dem nästan aldrig på skolan. Det är styrdokumentet som styr arbetet på skolan och de används som sagt dagligen i arbetet. Om man inte diskuterar dem så finns det en risk att varje lärare gör på sitt sätt och går sin egna väg när det kommer till undervisningen. Man ser att lärarna är påverkade av ändringarna i läroplanen från regelstyrning till målstyrning. Att skolan har mer frihet och inte är så detaljstyrd. Det är alltid viktigt att diskutera och ifrågasätta det som behövs för att veta vilken syn samhället har på skolan och vad som förväntas av skolan med dess personal.

Läroplansutveckling under 25 år: En jämförelse med tre aspekter ur samhällsutvecklingen i Sverige mellan 1969 och 1994

Schönbeck (2008) förklarar vad Orlenius instrument för tolkning är för något samt vad det går ut på. Hon förklarar dess innebörd på följande vis: att vårt samhälle har gemensamma

värderingar och dessa anses vara ideal, alltså något som vi alla vill uppnå. Och det var genom detta instrumentet Schönbeck studerade och jämförde läroplaner.

Schörbeck (2008) säger att läroplanerna förändras som en följd av samhällsförändringen. Man kan se en tydlig korrelation skriver hon. Däremot så förändras dem inte i samma takt utan samhällsutvecklingen ligger oftast före och går oftast lite snabbare än vad läroplanerna gör av självklara skäl säger Schörbeck.

Perspektiv i läromedel:

Genusperspektiv i svenska skolans läromedel: En granskning av fördelningen av män och kvinnor i läroböcker i ämnet historia

Slettemo (2016) skriver om hur han fick fram sitt resultat genom att leta i läroböcker i historia. Han använde sig av åtta stycken läroböcker i sitt arbete när han letade fram sin fakta. Han skriver om vilket utrymme män respektive kvinnor får i dessa läroböcker. Han har presenterat sitt resultat i olika diagram. Genom dessa diagram så får man en bild av skildringen i läroböckerna men även läroplanens påverkan på dessa. Han säger att resultatet varierar utifrån vilken läroplan de är utformade efter och vilken tid dessa läroböcker är skrivna.

Även om jag och Slettemo skriver om olika perspektiv på läromedelsforskningen så är vår forskning väldigt lik. Jag likt honom ska söka i läromedel och se vad dem säger om mitt ämne (kommunism) samt sedan se vad läroplaner och styrdokumentet säger.

Historieundervisning i statens intresse: Forum för levande historia och dess projekt Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer

Enligt Johansson (2008) så kan FFLH:s lärarhandledningen under Lpo94 verka partisk eftersom den ger en rätt så rättvis bild av kommunism i läroböckerna. Men det som är utsagt är att kommunismen pekats ut som drivkraften till folkmord och andra brott mot mänskligheten samt att det finns en tydlig politisk tendens i lärarhandledningen. Detta trots att den är grundad i skolans läroplan och genom dess kursplaner.

Den här lärarhandledningen anses väldigt politiskt riktad eftersom den till exempel skyller svält på en politisk ideologi istället för missväxt etc. Johansson (2008) jämförde skillnader och likheter med FFLH:s lärarhandledning med vad eleverna lär sig i sina läroböcker. Han säger att till skillnad från denna lärarhandledning så har skolans läromedel en mer saklig agenda och den tar inte in känslöytringar.

Trots detta så säger Johansson (2008) att denna FFLH:s material kan användas i skolan för att lyfta undervisningen och förmedla kunskap som läroböckerna inte tar upp. Detta eftersom

läroböckerna som sagt är väldigt sakliga och då har FFLH tagit fram olika "läromedel" för detta. Dessa ska alltså komplettera läroböckerna i undervisningen.

Jag kan relatera till detta i min egna undervisning. Läroboken när jag gick på högstadiet tog inte upp mycket om kommunismen utöver den i Sovjetunion men den nämnde inte ens Kina, Kuba, Vietnam etc. Utan det fick man läsa om själv om man ville ha reda på mer fakta. Läraren använde material som utgick från läroböckerna men även matriser där han hade plockat informationen från olika historiesidor på nätet, NE.se, SO-rummet för att nämna några.

Demokratisering i historieläromedel

En analys av historieläromedel för grundskolans senare år

Augustinsson och Gustavsson (2013) säger att läroböcker utgör det viktigaste verktyget i modern utbildning även om det idag finns läroböcker som inte är tryckta i bokform. Dem skriver om en kvantitativ undersökning som gjordes där man intervjuade lärare i historia om vilka kriterier som var viktigast för en lärobok i ämnet. Dessa fem kriterier var viktigast enligt flest lärare:

- Att fakta i boken är korrekt
- Att den språkliga kvaliteten är hög
- Att innehållet skapar intresse
- Att boken överensstämmer med läroplanen
- Att eleverna kan arbeta med bokens uppgifter

Detta är alltså de fem kriterierna en lärobok i ämnet historia bör uppfylla enligt lärare i ämnet.

Man kan se tydligt att läroböckernas formulering speglar statskicket som den är skriven under. Det nuvarande statskicket används alltså som norm när man skriver en lärobok. I flera läroböcker så används ett känslomässigt patos i det grammatiska när man skriver om demokrati och läsaren nästan hänvisas till att sympatisera med demokrati och dem som företrädde dem.

Detta kan ha lett till att vi diskuterar antikens Grekland med dess demokrati och staten som bildades men nästan ingenting om Asiens uppbyggnad eller stormakten Kina, det är i alla fall vad jag tror är en bidragande orsak. Läroböckerna sympatiserar med de demokratiska ledarna och statskicken men inte de med diktatur eller i mitt fall, kommunism.

Augustinsson & Gustavsson (2013) menar på att läroböcker alltid har haft och fortfarande har en väldigt stor och central roll i undervisningen inom den svenska skolan. Därför måste

dess innehåll granskas hårt speciellt eftersom den statliga granskningsnämnden av läroböcker avskaffades på 90-talet.

Jag håller med i vad dem säger att det behövs en granskning om vad som skrivs men också hur det skrivs. Eftersom det är eleverna som läser böckerna och formas efter dem eftersom lärarens undervisning oftast grundas i läroböckernas fakta.

Den politiska läroboken

Bilden av USA och Sovjetunionen i norska, svenska och finländska läroböcker under Kalla kriget

Holmén (2006) menar på att det viktigaste läromedlet eleverna har är läroböcker. Han menar på att det är läromedlen och inte läroplanen som är med i undervisningssituationen.

Enligt Holmén (2006) säger att hela det politiska fältet finns med i läroböckerna och detta påverkar vad dem säger om till exempel Kalla Kriget. Han säger att det finns tydliga tecken på att läroböckerna följer med den politiska vågen vilket leder till att man enkelt kan känna av samhällsklimatet i ett land. Läroboken är väldigt känslig för vad som vid tiden anses som politiskt korrekt och detta påverkade hur skildringen samt beskrivningen av Sovjetunionen.

Men det finns också skildringar som inte skiljer sig mellan läroböckerna över tid säger Holmén (2006). All historia innan 1900-talet har sett densamma ut i läroböcker genom alla tider. Detta tyder på att läroböcker bara är konservativa vid vissa tillfällen.

Urval av läromedel

Jag behövde fjärrlåna alla läromedel och det enklaste sättet att göra detta var genom Libris hemsida (libris.kb.se). Jag gjorde först en enkel sökning på ”undervisning i historia” men sökningen var för bred. Sen utökade jag sökorden till ”högstadiet” ”historia” och ”läromedel”. Sen valde jag ”tidigast först” för att enkelt kunna leta genom alla läromedel från läroplanen 1955 till 2011. Jag utgick från vilket år läroboken utgavs, vilket var praktiskt för jag kunde enkelt jämföra böcker genom mina resultat och sedan göra en enkel Googlesökning. Så här gjorde jag med alla läromedel som jag var intresserad av. Min avsikt var att få överblick i hur kommunism beskrevs i dem. Sedan valde jag den av läroböckerna som verkade mest relevant för mitt forskningsområde. På det här sättet jag fick fram de fem läroböcker som jag skulle analysera fram mitt resultat ur.

Resultat

I detta kapitel kommer jag ta upp vad läroplanerna säger om historieundervisningen samt hur läroböckerna porträtterar kommunismen. Jag kommer först skriva vad läroplaner säger samt även kursplanen för att sedan se och skriva vad läroboken jag har valt säger om kommunism och vilka delar av kommunismen som har valts att ta med. De läroplaner jag kommer utgå ifrån är: Läroplanen för realskolan 1955, Lgr 69, Lgr 80, Lpo 94 och Lgr 11.

I den här delen så besvarar jag min första frågeställning: *Hur porträtterar läroböcker kommunismen och vad säger läroplanerna samt kursplanerna om undervisningen kring kommunism?*

Läroböcker och läroplaner samt kursplaner

Läroplanen för realskola 1955

Skolöverstyrelsen (1955, s 16) säger ”*Undervisningen i historia med samhällslära i realskolan har till uppgift att på den i folkskolan lagda grunden bibringa lärjungar om en mera sammanhängande kännedom om vårt folks historia, företrädesvis under nya tiden och kunskap om viktigare gestalter och betydelsefullare politiska, ekonomiska, sociala och kulturella företeelser och sammanhang i den allmänna historien ävensom en elementär kännedom om det moderna svenska samhällets livsformer och rättsgrunder samt dess ekonomiska och sociala förhållanden.*”

Läroplanen för den svenska realskolan 1955 säger alltså att man mestadels ska fokusera på den svenska historien, helst under ”den nya tiden” alltså helst från ca 1450 och framåt. Det är

huvudmålet med undervisningen tolkar jag det som efter jag läst de metodiska anvisningarna som var en del av kursplanen som läraren fick. Men ska också lära ut om den allmänna historien. Läraren har fått direktiv om att till exempel slutet av 1600-talets allmänna historia ska koncentreras kring kung Ludvig XIV. Under mellankrigstiden ska man prata om de totalitära regimerna Ryssland, Tyskland och Italien. (Skolöverstyrelsen, 1955, s 103–104).

Läroplanen och kursplanen för realskolan 1955 tar alltså upp vad man som lärare ska och bör undervisa om under de olika tidsepokerna och det nämns lite om Ryssland men inte som kommunistisk stat utan mer som totalitär regim. Under de metodiska anvisningarna om samhällskunskapen ska främst politiken inom Sverige undervisas om. Så det tas alltså inte upp så mycket om just kommunismen i läroplanen för realskolan från 1955 men Ryssland nämns och under den här perioden var det en kommunistisk stat.

Historien och samhället: lärobok i svensk och allmän historia för treårig realskola:

Den lärobok jag har valt för läroplanen i realskola är alltså ”Historia och samhället: lärobok i svensk och allmän historia för treårig realskolan” (1958). Boken är väldigt övergripande när det kommer till lärandestoffet. Den är väldigt lättläst och texten är oerhört saklig. Den har anpassat sig väl för läroplanen med dess innehåll. Det av innehållet som har fått mest plats är det som också läroplanen nämner som läraren ska undervisa om. Det är de olika revolutionerna, andra världskriget, den svenska historien etc. Kommunismen har inte fått en egen huvudrubrik men det har inte Nationalsocialism eller Marknadsekonomi heller för den delen. Utan de har fått rubriker som ”*Det fascistiska Italien*” eller ”*Tredje riket*”.

De delar av boken som jag har valt att läsa och skriva om är alla om Ryssland, Sovjetunionen och en liten del om Kina i ett kapitel om ”östblocket”, förutom den om Karl Marx. Läroboken tar inte upp några av de andra kommunistiska staterna, Detta borde ha att göra med att vid tidpunkten som boken skrevs så var det bara Ryssland (senare Sovjetunionen) som hade kommunistiskt styre. Det intressanta med läroplanen och läroboken är att de skriver Ryssland i läroplanen och i vissa delar av läroboken och ibland Sovjet.

Karl Marx och socialismen

Carlsson (1958, 219–220) säger att Karl Marx ses genom sin manifestation ”kapitalet” (das kapital) som en fader till socialismen och sedan även kommunismen. Hans idéer byggde på att man delade samhället i två, borgare och proletärer. Borgare var dem ägde mark, industrin etc. och proletärerna var arbetarna som inte fick någon vinst i sitt arbete för kapitalisterna (borgarna). Han menade på att en kamp mellan klasserna kommer hända och denna kamp

kommer leda till en blodig revolution som slutar med att staten kommer äga allt. Det var Marx manifestation som den proletära revolutionen i kommunist Ryssland grundade sig på. Dessa som valde den blodiga vägen kallade sig själva proletärer som exempelvis då Ryssland medan andra länder valde en fredligare väg. En lagvis väg genom att införskaffa rösträtt för arbetarklassen och denna riktning har fått en mycket stor roll i västeuropeiska industriländer.

Detta är det första kapitlet som nämner kommunism i läroboken och det är inte en så stor del av just kommunismen som nämns utan mest grunderna för socialism som sedan leder till kommunism. Men detta tycker jag är ett bra första kapitel om ämnet eftersom det bygger upp en förståelse kring varifrån tankarna om ämnet kommer ifrån och även om det inte står så mycket är informationen väldigt saklig och lättförståelig. Detta stycket stämmer även överens med läroplanens stycke om att gestalta viktiga personer så korrelationen mellan läroplanen och läroboken är väldigt bra.

Östblocket

Enligt Carlsson (1958, s 285) så tog Stalin och Sovjetunionen chansen att utöka sitt imperium direkt efter andra världskriget slut. I Rumänien, Bulgarien, Jugoslavien, Ungern och Polen tog de kommunistiska partierna, med hjälp av Sovjetunionen, makten i länderna och allt motstånd tystades med våld. Alla länderna tog efter det Sovjetiska styret och staterna blev så kallade folkdemokratier. Även ockuperade Östtyskland slöts sig till denna skara och likaså Tjeckoslovakien men där krävdes en statskupp. Jugoslavien befriade sig dock från östblocket med Tito som i spjutspetsen men de behöll sitt kommunistiska styre fast istället för den ryska kommunismen så hade man ett så kallat neutralt kommunistiskt styre.

Även utanför östblocket så fick Sovjetunionen en väldigt stark bundsförvant i form av Kina där den kommunistiske ledare Mao Zedong (I boken stavades han Mao Tsetung) som efter en inbördesfejd fått makten och blivit en kommunistisk republik med hans ledning. Kina är oberoende av Sovjet men de hade fortfarande starka band och tillsammans så stöttade de dem kommunistiska länderna i öst (Vietnam, Indien, Pakistan, Siam och Indonesien) i syfte att så långt som möjligt skaffa sig inflytande i dessa länderna, mestadels för handeln och alla dessa va viktiga råvaruländer.

Detta kapitlet pratar mycket om spridningen av kommunismen och hur byggnationen av östblocket startades och slutfördes. Den tar även upp lite om kommunismen i Asien och samarbetet mellan de kommunistiska stormaktsnationerna Kina och Sovjetunionen. Man får även en inblick i hur Sovjetunionen styr upp politiken i östblocket och får andra nationer att

följa efter deras exempel och deras syn på kommunism. Så jag tycker att detta är ett bra kapitel om kommunismen och hur den porträtteras i läroboken. Tycker återigen läroboken följer läroplanen från 1955 väldigt bra just med stycket om politiken, ekonomin och de sociala aspekterna. Man ser en tydlig korrelation även i detta kapitlet.

Läroplanen för 1969 Lgr69

Skolverket (1969) menar på att eleverna på högstadiet ska kunna:

” Betydelsefulla händelser, tidsföreteelser, miljöer och personligheter i allmän och nordisk historia från 1800-talets början fram till våra dagar.

Den västerländska kulturkretsens ursprung och äldre skeden.

Några utomeuropeiska kulturkretsars utveckling.

Hembygdens historia.

Studiebesök. Arbete med olika slag av studie och arbetsmaterial.”

Den här kursplanen och läroplanen för historia är väldigt kort och koncist men det täcker ändå många områden eftersom kursmålen i sig är väldigt breda. Den har till skillnad från de andra läroplanerna med att man ska åka på studiebesök för att arbeta med olika slags studie- och arbetsmaterial. Man har inte lika stor fokus på Sveriges historia utöver hembygdens vilket skiljer sig från de andra läroplanerna. Man har med att man ska fokusera både på västerländska men också utomeuropeiska kulturkretsar vilket vidgar vyerna för eleverna och det är antagligen därför som kommunism och socialism får en så pass stor betydelse i läroboken från 1975.

Historia: högstadiet åk 7–9

Boken jag har valt för Lgr 69 är Historia: högstadiet åk 7–9 (1975). Precis som läroboken från realskolans läroplan 1955 så är denna väldigt saklig och de övergripande ämnena är de som också är övergripande i läroplanen. Om man kollar innehållsförteckningen i boken så märker man att fokuset ligger mycket på världshistorien vilket också var Lgr 96 huvudmål men boken tar, som läroplanen säger att eleverna ska lära sig om, Sveriges historia med hembygden samt även lite kort om Nordens historia. Men fokuset i läroboken ligger som sagt på världshistorien med revolutionerna och världskrigen främst andra världskriget i huvudfokus.

Det finns två kapitel där man kan läsa om kommunismen och det är ”Europa och Världen under 1800-talet” där kommunismen nämns lite kort under socialismens underrubrik samt i kapitlet ”Sovjetunionen” så står det lite mer om kommunismen och dess framfart i inte bara Sovjetunionen utan även östblocket efter kriget samt Kina och Sydostasien med dess samarbeten ihop med Sovjetunionen.

Likt läroboken från realskolans läroplan 1955 så har inte kommunismen något eget kapitel men det har inte någon av de andra ekonomiska systemen eller politiska systemen heller. Utan dessa går under samma kapitel ”Europa och Världen under 1800-talet” där varje inriktning har en egen liten underrubrik med fakta om dessa. En skillnad från den tidigare läroboken är att

man i denna kan leta upp ”kommunism” i registret längst bak i boken vilket underlättar sökningen på material.

Europa och Världen under 1800-talet

Häger (1975, 24) säger att i slutet av 1800-talet så fick en del av arbetarna (proletärerna) rösträtt. Genom detta så bildades det olika arbetarpartier där dess medlemmar blir inröstade i riksdagarna. Under våren 1871 så försöker arbetarna i Paris med ännu en revolution som misslyckas efter ett par månaders våld. Men genom detta så förändras socialismen. De vinner framgångar på andra håll och därför ger socialisterna upp på revolution för att få sin vilja igenom. De försöker istället på den fredliga vägen, reformarbetet, och dessa personerna kallas för socialdemokrater medans de som fortfarande trodde på Marx lära om att revolution var enda vägen kallades för kommunister. Socialdemokraterna tar ledningen inom arbetarrörelserna i de flesta europeiska länderna förutom i Ryssland där kommunisterna däremot får en stark ställning hos arbetarna.

Det här kapitlet är väldigt brett i läroboken och tar upp många olika händelser. Det är en okej grund till att förstå vad socialism och inriktningen kommunism är för något men Karl Marx nämns bara lite kort och han är ändå grundaren till kommunismen så det är lite konstigt i min mening. Men Häger (1975) bygger ändå upp en liten grund att stå på inför senare läsningen om Sovjetunionen framförallt samt skillnaden mellan socialdemokrater och kommunister är väldigt tydlig. Även vilken inriktning inom socialismen som de olika parterna följde och trodde på är väldigt bra beskriven. Så jag tycker det är ett kapitel som det kunde ha skrivits mer om kommunismen men eleverna får ändå veta det mest väsentliga om kommunismen även om Häger (1975) kunde ha skrivit mer om Karl Marx och hans manifest.

Sovjetunionen

Häger (1975, 48) skriver om Oktoberrevolutionen och om hur Bolsjevikerna kom till makten i Ryssland och bildade ”Det kommunistiska partiet”. Han säger att några tusen beväpnade bolsjeviker stormade in i regeringsbyggnaden och häktade dem som va där inne. Lenin blev ny ledare för regeringen som enbart bestod av bolsjeviker efter denna revolutionen.

Häger (1975, 48) säger också att Lenins regering fick mycket motstånd, främst efter att han gjorde så att all jord, alla naturtillgångar och alla fabriker tillhörde staten. Inga andra partier var välkomna in i regeringen utan den skulle enbart bestå av en liten elit från hans egna parti.

Detta ledde till inbördeskrig som slutade 1922 som Lenin med röda armén gick segrande ur. I och med detta så hade Lenin och kommunisterna makten över hela landet.

Häger (1975, 50) tar även upp, till skillnad från Carlsson (1958) upp synen på kommunism kontra nazism under andra världskriget men även under början av kalla kriget. Han skriver att Sovjetunionen fruktade att tyskarna återigen skulle göra en attack vilket ledde till att dem hade kvar soldater i västländerna så som Tyskland för att inte hota det kommunistiska styret. Västvärlden såg dock detta som ett tecken på att Sovjetunionen ville erövra hela Europa och bildade därför ett nätverk som kallades för NATO så att inte Sovjetunionen skulle sprida sig och lägga flera länder under det kommunistiska styret än de som redan fanns i Östblocket och sedan i Kina.

Detta kapitlet är väldigt bra när det kommer till att förstå kommunismen och dess spridning samt dess motpoler i form av NATO som läroboken från 1958 inte tar upp. Man får en stor inblick om hur kommunisterna kom till makten och även hur de styrde nationen vilket jag saknade lite i förra boken. Likt med förra boken var att de båda skrev om spridningen till Kina och Sydostasien men även om hur östblocket kom till och styrdes men läroboken från 1955 saknade som sagt hur västvärlden såg på detta samt skapandet av NATO. Jag tycker det är ett bra kapitel som tar upp allt från Oktoberrevolutionen, Lenins styre och vad han fick sina idéer ifrån men även hur samarbetet med Kina fungerade. Det är ett brett kapitel men som ändå är lätt att förstå.

Läroplanen 1980 Lgr 80

Skolverket (1980) har delat in kursplanerna och läroplanen i block. Så läroplanen och kursplanen för historia ligger under Samhällsorienterade ämnen och heter inte historia. Ämnet heter istället "Människans verksamhet- Tidsperspektivet". Och undervisningens metoder ser likadana ut för alla samhällsorienterade ämnen. Samhällskunskapsämnet får mest fokus.

Enligt Skolverket (1980) ska eleverna på högstadiet lära sig:

"Högstadiet Min orts historia.

Några olika historiska källor och metoder. Något om olika historieuppfattningar.

Arbete och liv i förindustriella och industrialiserade samhällen. Jämförelser mellan människors levnadsöden, drömmar och ideal genom tiderna.

Utvecklingen från 1700-talets mitt i Norden, i några ledande världsmakter och i några viktiga utvecklingsländer: Händelser, förändringar, gestalter, idéer.

Ett urval av historiska längdsnitt som belyser olika utvecklingslinjer, t ex in- och utvandringen i vårt land, maktförhållanden och motsättningar, lag och rätt, synen på kvinna, man och barn under olika tider, kampen för frihet och demokrati, överlevnadsfrågor och fredssträvanden.

Aktuella sakfrågor och värdefrågor sedda i tidsperspektiv.

Miljöer, händelser och gestalter i antika samhällen.

Några utomeuropeiska kulturer förr och nu."

Skolverkets (1980) läroplan är den mest svårtolkade läroplanen anser jag. Den är rätt krångligt skriven eftersom ämnet i sig inte heter historia och att man har block i de olika orienteringsämnena vilket krånglar till det. Detta kan ha med att jag inte är van vid detta men jag tycker i alla fall den var rätt svårtolkad. Däremot är kursmålen i läroplanen väldigt fokuserade på Sverige igen till skillnad mot läroplanen från 1969. Däremot så ska eleverna lära sig om några utomeuropeiska kulturer förr och nu vilket antagligen är varför kommunismen i Kina har fått mer fokus än kommunismen i Sovjetunionen.

SAMS Historia för högstadiet

Jag har valt "SAMS historia för högstadiet" (1989) som lärobok för Lgr 80. Boken är likt andra läroböcker väldigt övergripande när det kommer till lärandestoffet men texten är mer utvecklad, det finns mer fakta om de olika områdena än vad t.ex. läroboken från 1958. Där det fanns fakta på ca 1 sidan om varje område om det inte var ett större område som var centralt för läroplanen och kursplanen. Det mesta fokuset i läroboken ligger på den gamla historien

som även läroplanen säger att man ska fokusera mest på. Likt de andra böckerna ligger fokuset på historien innan det första världskriget. Till skillnad från 1958 års lärobok så har kommunismen fått ett eget kapitel som heter ”Kommunisterna segrar i Kina”, jag kommer gå in mer på detta kapitlet senare men annars så står det mesta om kommunismen under kapitlet ”Socialismen”. Men precis som de tidigare böckerna så finns det inga specifika rubriker som heter ”kommunism” men ”nazism” samt ”fascismen i Italien” har fått egna rubriker i denna läroboken. Till skillnad från läroboken från 1955 men vad som är likt boken från 1975 så kan man kolla upp ”kommunism” i registret längst bak i boken så att det blir enklare att hitta sidorna som hör ihop.

Socialismen

Öhman (1989, 152) skriver om socialismens delning i två läger, kommunismen och socialdemokraterna. Kommunisterna ville förändra samhället genom revolution medans socialdemokraterna ville förändra samhället genom fredliga reformer. Men det som ledde till att socialismen växte var dels den svåra tiden i Europa i allmänhet men Frankrike i synnerhet samt att Karl Marx och Friedrich Engels gav ut ett tunt häfte 1848 som senare skulle bli en av de mest lästa skrifterna i vår tid, ”det kommunistiska manifestet”. I detta häftet så skriver dem om kampen som kommer uppstå mellan arbetarna och kapitalisterna som senare skulle leda till ett nytt samhälle.

Jag tycker att det här kapitlet är väldigt bra för eleverna eftersom det bygger dem en grund att stå på när man ska läsa om Kina och de utomeuropeiska kulturerna. Man visar tydligt skildringen mellan socialdemokrater och kommunister och beskriver dess skillnader på ett bra sätt. Kapitlet skriver även om Karl Marx och Friedrich Engels som la grunden för socialismen och senare också kommunismen. Man skriver inte mycket om kommunismen i Europa, vilket är helt i enlighet med läroplanen eftersom man ska fokusera mer Norden och den utomeuropeiska historien.

Kommunisterna segrar i Kina

Öhman (1989, 277) säger att efter att Mao och det kommunistiska partiet tagit över makten i Kina så tillkom en ny författning om just folkrepubliken Kina. Makten skulle tillhöra folket, men alla räknades inte till folket. Godsägare och kapitalister hörde inte dit ansåg den nya regeringen. Efter riksdagssegern 1949 så tog staten över all makt genom att äga banker,

industrierna samt godsägarnas jord. I och med detta så krossades den gamla härskande klassen i Kina. Kommunisternas viktigaste uppdrag blev att utveckla ekonomin i Kina.

Till skillnad från de andra läroböckerna så skriver inte Öhman (1989) om Sovjetunionen för att beskriva kommunismen utan han skriver om Kina och Sydostasien. Han nämner kalla kriget lite smått om dispyten mellan USA och Sovjet men inte mycket mer än så. Detta för att läroplanen säger att man ska fokusera på utomeuropeiska kulturer vilket boken verkligen gör och det är den enda boken som enbart nämner kommunisterna i Kina och inte i Sovjetunionen utöver deras samarbete.

Läroplanen 1994 Lpo94

Skolverket (1994) säger ” *Skolan skall i sin undervisning i historia sträva efter att eleven*

- utvecklar kunskaper om historiska strukturer, utvecklingslinjer och förändringsprocesser,

- tillägnar sig kunskaper om betydelsefulla historiska händelser, gestalter och epoker i

Sverige, Norden och den övriga världen,

- får ett brett och djupt kunnande om det historiska kulturarvet i ett europeiskt perspektiv,

med utgångspunkt i Sveriges och Nordens historia samt kunskaper om det historiska arv som människor från andra länder bär med sig,

*- förvärvar en grundläggande historiesyn och ett historiemedvetande, som underlättar
förståelsen för händelser och skeenden i nutiden och en beredskap inför framtiden,*

*- förstår bakgrunden till och kan se samband mellan och förklara historiska företeelser och
skeenden,*

*- förstår att historiska företeelser och skeenden kan ses ur olika perspektiv och tolkas på olika
sätt,*

*- utvecklar sin förmåga att använda historien som verktyg i förståelsen av studierna inom
andra ämnen,*

*- blir medveten om att historiskt givna samhälls- och kulturformer är tidsbundna och att en
gången tids människor skall bedömas utifrån sin tids villkor,*

*- förvärvar en förmåga att bedöma tillförlitlighet och värde hos olika typer av texter och
källor,*

- får insikt om den identitet som det historiska arvet ger,

- lär känna olika sätt att framställa historien i bild, musik och litteratur,

- utvecklar förmågan att själv skildra förlopp och händelser i skrift och tal.”

Lpo94 (Skolverket 1994) menar på att undervisningen främst ska utgå från Sverige och Norden men att man ändå ska ha en förståelse kring vad som hände i övriga världen också.

Även att man med hjälp av historien kan förstå varför händelser sker idag och om det kan finnas någon koppling. Det är den första läroplanen som har ett eget stort moment när det kommer till källkritik. Lgr 80 tar upp det lite men inte på ett lika specifikt sätt som Lpo94.

Så som jag tolkar den här läroplanen så ska man i sin undervisning till stor utsträckning utgå ifrån Sverige och hur olika händelser genom historien har påverkat det svenska och nordiska samhället. Det fokuset som ska ges på ideologier är hur de kan tolkas på olika sätt och att de ses på genom olika perspektiv.

Gleerups Historia Punkt SO

Den litteratur jag har valt för Lpo 94 är Gleerups Historia (2002) som fokuserar mycket på historien runt om Sverige och Norden. Även den här boken har mycket fokus på revolutionerna men det främsta fokuset har utgångspunkt i Sverige och Norden som sagt. Läroplanen har mycket fokus på just den tidiga historien och det har även boken. Det är främst i Europa med det post-moderna samhället samt franska, amerikanska och industriella revolutionen och hur det har påverkat Sverige, Norden och Europa. Tiden efter 1914 får inte så mycket fokus i den här boken men däremot så har olika ideologier så som nationalism och socialism har fokus på hur dessa påverkade världen. Lärandestoffet i läroboken tycker jag är bra men skulle vilja ha mer om tiden efter första världskriget men om man tolkar läroplanen på ett sätt så är det bra lärandestoff. Likt tidigare böcker så har inte "kommunism" eller någon annan ideologi något eget kapitel utan dessa finns som underrubriker i "Världen 1814–1914". Eftersom boken inte skriver om händelser efter första världskriget så kommer inte heller kommunism skrivas om inom området "Sovjetunionen".

Världen 1814–1914

Nilsson, Olofsson & Uppström (2002, 75) säger att den industriella revolutionen inte betydde lycka och framgång. Arbetarna slet och jobbade för låga löner och väldigt långa arbetsdagar. Arbetsförhållandena inom främst gruvan och industrin kunde vara hemska. Samtidigt så såg arbetarna hur ägarna av industrin blev rikare. Arbetarna tänkte att varför ska dem som sliter mest få minst betalt och vice versa. Och svaret till detta gav socialismen. I ett socialistiskt samhälle så skulle fabriker, jordbruk och skogen ägas av staten och inte av privatpersoner. Alla skulle vara jämlika i ett socialistiskt samhälle, ingen skulle tjäna pengar på någon annans samhälle.

Enligt Nilsson, Olofsson & Uppström (2002, 76), så var det stor skillnad mellan fattiga och rika vilket ledde till att smårevolutioner i hela Europa bröt ut. En stor bidragande orsak till att revolutionerna bröt ut var att de fattiga eller arbetarna i detta fallet inte hade någon rösträtt. Franska revolutionens slagord: frihet, jämlikhet och broderskap dök upp till ytan igen samtidigt som en annan ideologi sakta växte fram i Europa, nationalismen.

Jag tycker att det här kapitlet tar upp missnöjet som gjorde att socialismen blomstrade på ett väldigt bra och lärorikt sätt men det är ett väldigt tunt kapitel om kommunism och socialism. Det nämner inte splittringen mellan socialdemokraterna och kommunisterna som de andra

böckerna har gjort, Den här läroboken är faktiskt den bok av de första fyra som skriver minst om kommunism och socialism. Den nämner inget om kommunism efter det här kapitlet utan fokuserar på socialismen i Sverige och Norden istället för världen. Detta kan ha med att läroplanen specifikt säger att mycket av undervisningen ska utgångspunkt i Sverige och Norden men den här boken bevisar nästan min poäng med min inledning och kan vara varför man inte hade någon undervisning om kommunismen eller de kommunistiska länderna på högstadiet.

Läroplanen 2011 Lgr11

Skolverket (2011) säger att eleverna ska:

” Revolutioner och framväxten av nya idéer, samhällsklasser och politiska ideologier Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.

Vad historiska källor kan berätta om människors och gruppers strävan att påverka och förbättra sina egna och andras levnadsvillkor, till exempel genom uppfinningar, bildandet av fackföreningar och kampen mot slaveri.”

Lgr 11 (Skolverket, 2011) tar självklart upp mycket mer men det är dessa områdena som är relevanta för min undersökning och eftersom Lgr 11 (Skolverket, 2011) är väldigt stor så har jag valt ut dessa momenten ur den. Om man tolkar den här delen rätt så ska eleverna lära sig om kommunism liksom man ska lära sig om nationalism. Detta är dock inte det som mest fokus ska ligga på i undervisningen men till skillnad från tidigare läroplaner så är inte ett område i fokus till exempel Sveriges historia utan det är väldigt brett och upp till läraren att välja ut de viktigaste momenten som eleverna ska lära sig.

Historia 7–9

Läroboken som jag har valt för Lgr11 är ”Historia 7–9” (2016). Den är väldigt strukturerad och enkel att förstå. Det är genomgående en bra lärobok på det sättet att den är välskriven men också pedagogisk. Det här är den första läroboken som har fokuserat mycket på tiden efter första världskriget och framåt. Liksom läroplanen 2011 så är bokens innehåll väldigt brett och det täcker många områden men är som sagt den första som har lagt störst vikt på sent 1800-tal och framåt. Lärandestoffet i boken är också väldigt bra och läraren har mycket att välja mellan när hen ska undervisa samt om vilket område. Kommunism har inte fått en egen huvudrubrik men däremot skriver Lindholm (2016) mycket om kommunismen i flera underrubriker. Nationalism har dock fått en egen överrubrik.

Lindholm (2016) skriver om kommunism i underrubrikerna ”Politiska ideologier”, ”Kommunism i Ryssland”, ”Ord och Begrepp”, ”Mellankrigstiden” samt ”Kalla kriget”.

Politiska ideologier

Lindholm (2016, 76) säger att kommunism är en variant av socialism som ansåg att det klasslösa samhället enbart kunde uppnås genom revolution eftersom makthavarna inte skulle ge upp makten frivilligt så krävdes det en revolution för att lösa problemet. Det som gör att kommunismen får en egen gren inom socialismen är att kommunisterna skiljer sig från socialisterna på det sättet att socialisterna ville använda sig av fredliga metoder för att få makt medans kommunisterna som sagt kände att det behövs en revolution.

Den här delen av kapitlet är väldigt bra eftersom det är en enkel beskrivning av kommunismen och eleverna har enkelt att förstå skillnaderna mellan socialism och kommunism. Vilket är en viktig grundpelare att stå på för att förstå vad kommunism är för något.

Kommunism i Ryssland

Lindholm (2016, 110–111) menar på att kommunismen var väldigt blodig under Stalins styre. Att de som gjorde uppror mot honom blev avrättade och i detta var mest bönderna så detta ledde till mycket svält i Sovjetunionen. Svälten ledde till närmare 6–7 miljoner dödsoffer samt att ha fördrev bönderna från deras jordbruk. Under Stalins styre så tvångskollektiviserades jordbruket och industrin vilket ledde till just mycket uppror.

Innan Stalin tog över och styrde med järnhand så hade Vladimir Lenin genomfört en väpnad revolution och det kommunistiska partiet tog över makten i Ryssland 1917. Snart så skulle de styra över hela Ryssland och sedan Sovjetunionen.

Det här är en av de första läroböckerna som pratar mycket om hur blodig kommunismen i Ryssland och Sovjetunionen var. Det har inte skrivits om detta i de tidigare läroböckerna. De har nämnt Lenin och hans väpnade revolution men inte Stalins tid vid rodret. Vilket är rätt fascinerande i min mening. Det är ett bra kapitel som visar hur kommunismen spred sig i Ryssland och hur den höll sig kvar samt hur diktatorn Stalin styrde landet. Lindholm (2016) tar även upp planekonomi och förklarar hur Sovjetunionen hade en femårsplan för jordbruket och industrin vilket inte någon av de andra böckerna nämner något om.

Diskussion/Slutsats

Mitt syfte med uppsatsen var ju att försöka förstå varför man inte undervisar så mycket om kommunismen i skolan. Jag har genom min undersökning fått svar på mina två frågeställningar som var:

Vad säger läroplanerna samt kursplanerna om undervisningen kring kommunism och hur porträtterar läroböcker kommunismen?

Skiljer sig beskrivningen av kommunism i läroböckerna från förr och nu och vilken roll spelar läroplanen i detta?

Läroböckerna från förr skriver inte lika mycket om kommunism som läroboken från Lgr11 (Skolverket 2011). Detta eftersom att Läroplanerna förr har valt att fokusera mycket på den svenska och nordens historia samt har haft den som utgångspunkt genom undervisningen och därigenom även läroböckerna. Det är bara Lindholm (2016) som skriver om hur blodig kommunismen i Sovjetunionen var under Stalins styre och var den första boken beskrev planekonomi samt massmorden i Sovjetunionen under den här tidsperioden.

Läroböckerna för följande läroplaner: 1955, 1969 och 1980 valde att fokusera mycket Karl Marx och hans manifestation och hur socialismen fick två grenar, socialdemokraterna som ville ha fredliga lösningar på samhällsproblemet och kommunisterna som enbart trodde att problemet kunde lösas genom revolution, precis som Karl Marx har skrivit.

Beskrivningen av kommunism är väldigt lika varandra i de tidiga läroplanerna och det är att den är en ideologi och inte mycket mer än så. Läroboken från Lpo 94 (Skolverket 1994) nämner knappt kommunismen och läroboken för Lgr 80 (Skolverket 1980) skriver nästan enbart om kommunismen i Kina men beskrivningen är lik den i de tidigare läroböckerna. Det är bara läroboken från Lgr 11 (Skolverket 2011) som skiljer dem åt.

Detta har helt klart med utformningen av läroplanen att göra. Som jag skrev tidigare så valde de tidigaste läroplanerna att fokusera på den egna historien och läroplanen från 1980 var utformad så att man skulle fokusera på utomeuropeisk kultur och historia. Detta kan vara en bidragande orsak till att läroboken från Lgr 80 (Skolverket 1980) inte nämner kommunismen i Sovjetunionen utan fokuserar på Karl Marx och socialismen.

Så för att knyta ihop säcken på det här arbetet. Kommunismen porträtteras väldigt milt i läroböckerna fram till Lgr 11 (Skolverket 2011). Detta i jämförelse med fascismen och nazismen som också var ledande ideologier under den tidiga tidsepoken för kommunism. Läroböckerna är väldigt sakliga i det dem skriver om kommunismen och de är väldigt lärorika i min mening.

Läroplanerna samt kursplanerna skriver inget om att man specifikt ska undervisa om kommunism men nästan alla tar upp att man ska undervisa om ledande ideologier och stormakterna i världen. Så läraren ska undervisa om kommunism i alla läroplaner men inte på det sättet jag trodde. Utan man ska linda in det i undervisningen om till exempel kalla kriget eller mellankrigstiden och inte bara ha en lektion ”Kommunism” för det går inte ihop med läroplanerna eller läroböckerna för den delen.

Att de skriver om kommunism som de gör kan ha något med det som Holmén (2006) skriver i sin avhandling. Att läroböckerna speglar det politiska klimatet i landet samt vilken syn och inställning man har till landet som undervisningen berör. Till exempel att Sverige har en mycket kyligare relation till Ryssland idag än vad man kanske hade under 1990-talet är en av anledningarna till att man beskriver blodigheten och massmorden mer än vad man beskriver det kommunistiska systemet.

Kan detta vara den bidragande orsaken till hur läroböcker är utformade? Det kanske inte bara har med läroplanen att göra utan samhällsklimatet spelar kanske en större roll i vår skola än vad många vill få det att tro. Enligt mig är det absolut ingen omöjlighet.

Problematiken kring begreppet kommunism

Det finns en problematik med läroböckernas beskrivning av kommunism. De tar bara upp praktiken i Sovjet och lite i Kina. Men läroböckerna säger ingenting om själva ideologin kommunism. De tidiga läroböckerna berättar om Karl Marx och hans manifest, då talar man mer om ideologin kommunism men i de senare läroböckerna så nämner dem och förklarar dem bara kommunism som en praktik. Man måste veta att det finns en skillnad mellan dessa och att praktiken i Sovjet skiljer sig från praktiken i Kina. Här tycker jag att läroböcker fallerar i deras beskrivning av kommunism. Därför var det ett svårt område att skriva om, den här problematiken kring begreppet kommunism gör att det kan verka spretigt och i textform verkar det väldigt rörigt. Just för att läroböckerna inte skiljer mellan begreppet ideologi och

praktik. Detta är det största problemområdet som rör kommunismen i läroböcker och läroplaner.

Referenslista

- Augustinsson M & Gustavsson H (2013) *Demokratisering i historieläromedel*
En analys av historieläromedel för grundskolans senare år Tillgänglig: <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:700185/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2018-03-28
- Boglund A, Eliasson S, Månsson A (2014) *Kaptial, rationalitet och social sammanhållning- En introduktion till klassisk samhällsteori* Studentlitteratur; Lund
- Carlson A.V (1958) *Historien och samhället: lärobok i svensk och allmän historia för treårig realskola* AV Carlsons bokförlag; Stockholm
- Holmén J (2006) *Den politiska läroboken*
Bilden av USA och Sovjetunionen i norska, svenska och
finländska läroböcker under Kalla kriget Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:168070/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2018-03-28
- Häger B-Å (1975) *Historia: Högstadiet 7-9* Kristianstad Boktryckeri AB; Kristianstad
- Johansson C (2000) *Styrdokumentet i skolan- en skolas lokala läroplaner* Tillgänglig: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:22585/FULLTEXT01.pdf> hämtad: 2018-03-38
- Johansson C (2008) *Historieundervisning i statens intresse : Forum för levande historia och dess projekt Brott mot mänskligheten under kommunistiska regimer* Tillgänglig: <http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:15851/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2018-03-28
- Kungl. Skolöverstyrelsen (1955) *Kursplaner och metodiska anvisningar för realskolan* Ivar Häggströms Boktryckeri AB; Stockholm
- Kungl. Skolöverstyrelsens skriftserie (1969). *Läroplan för grundskolan 69. Allmänna del.* Svenska utbildningsförlaget Liber AB. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/30902> Hämtad: 2018-03-28
- Kvande L (2014) *Faglig kunnskap i skole og lærerutdanning* Fagbokforlaget; Bergen

Lindgren S (2015) *Sociologi 2.0* Prepress team media Sweden AB; Falkenberg

Lindholm J (2016) *Historia 7-9* Capensis förlag AB; Falköping

Nilsson E, Olofsson H, Uppstrom R (2002) *Gleerups Historia punkt SO* Gleerup; Helsingborg

Schönbäck L (2008) *Läroplansutveckling under 25 år: En jämförelse med tre aspekter ur samhällsutvecklingen i Sverige mellan 1969 och 1994* Tillgänglig: <http://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:310936/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2018-03-28

Skolöverstyrelsen 1980. *Läroplan för grundskolan. Allmänna del. Mål och riktlinjer, kursplaner, timplaner.* Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/31016> Hämtad: 2018-03-28

Skolverket (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94.* Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/30821> Hämtad: 2018-03-28

Skolverket (2011). *Grundskolans läroplan i historia.* Stockholm. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/historia#anchor1> Hämtad: 2018-03-28

Slettemo J (2016) *Genusperspektiv i svenska skolans läromedel: En granskning av fördelningen av män och kvinnor i läroböcker i ämnet historia* Tillgänglig: <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:908302/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2018-03-28

Öhman C (1989) *SAMS: Historia för högstadiet* Esselte studium; Stockholm

Lärarstudent på Högskolan i Halmstad

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se